

SPRM patut diberi kuasa mendakwa?

PERSPEKTIF

TUN ABDUL HAMID MOHAMAD

Semasa saya menjadi Pengurusi Lembaga Penasihat SPRM dahulu (2009–2010), sebahagian daripada Ahli Lembaga tersebut yang terdiri daripada ahli akademik, aktivis, ahli perniagaan dan bekas pegawai kerajaan yang pro-pembangkang, mahu kuasa mendakwa diberikan kepada SPRM.

Saya berkata kepada mereka, antara lain, "Sekarang, oleh sebab tuan-tuan tidak suka Peguam Negara, sebaliknya tuan-tuan suka Tan Sri Abu Kassim, maka tuan-tuan hendak memberi kuasa menyiasat dan mendakwa kepada Tan Sri Abu Kassim. Bagaimana jika, selepas itu, beliau bertukar menjadi *monster*?"

Kemudian, saya menceritakan kisah seorang pengawal revolusi Iran yang masuk ke dalam lokap di sebuah balai polis. Dia menjerit, 'Sayalah penyiasat, sayalah pendakwa dan sayalah hakim' dan terus melepaskan tembakan kepada tahanan-tahanan di dalam lokap itu.

Itu adalah misalan yang ekstrem. Tetapi, itulah bayangan kesan ekstrem jika semua kuasa itu diberi kepada satu orang atau satu jabatan.

Minggu lepas, seorang kawan menghantar satu rencana 'Rasuah dosa besar' dan 'Beri SPRM kuasa mendakwa?'. Rencana itu ditulis oleh seorang Pensyarah Kanan dari Fakulti Komunikasi dan Pengajian Media di sebuah universiti tempatan.

Saya menulis rencana ini bukan untuk berbahas dengannya tetapi hanya sekadar memberi hujah-hujah mengapa kuasa mendakwa tidak sepatutnya diberi kepada SPRM. Hujah ini berdasarkan antara lain pengalaman saya sebagai bekas Ketua Bahagian Pendakwaan di Jabatan Peguam Negara, Ketua Hakim Negara dan Pengerusi Lembaga Penasihat SPRM, tetapi saya menyerahkan kepada pembaca untuk berfikir dan membuat keputusan.

Sekarang, mari kita lihat terlebih dahulu alasan-alasan yang diberi oleh penulis rencana itu. Saya meneliti rencana itu dan mendapati alasannya hanya terdapat dalam satu ayat berikut:

"Situasi ini yang selalu mendarangkan persoalan dalam

kalangan rakyat, adakah SPRM tidak mempunyai taring atau had tugas yang dimiliki SPRM ini punca yang membawa kepada sukarnya untuk membendung rasuah khususnya yang berlaku dalam kalangan jabatan kerajaan dan penjawat awam."

Daripada ayat ini dua perkara mungkin merupakan alasan beliau mengapa kuasa mendakwa patut diberi kepada SPRM iaitu, pertama, SPRM tidak mempunyai taring dan kedua, had tugas SPRM adalah punca sukarnya untuk membendung rasuah khususnya yang berlaku dalam kalangan jabatan kerajaan dan penjawat awam. Tetapi, beliau tidak berkata itulah sebabnya. Sebaliknya, beliau berkata, itu adalah situasi yang mendatangkan persoalan dalam kalangan rakyat.

Jika itulah alasannya, mengapa beliau tidak berkata itulah alasannya? Mengapa berselindung di belakang 'rakyat'? Bagaimana beliau tahu rakyat membangkitkan alasan-alasan itu? Apakah alasan rakyat berpendapat demikian?

Siasatan lengkap

Walau bagaimana pun, mari kita lihat kepada alasan-alasan itu. Pertama, sama ada SPRM mempunyai taring atau tidak. Adakah jika SPRM mempunyai kuasa mendakwa, SPRM boleh menakutkan orang bahawa ia boleh mendakwa mereka? Bagaimana, jika disebabkan oleh keterangan yang tidak mencukupi pada pandangan mahkamah atau kerana kesilapan dalam pendakwaan, pertuduhan itu ditolak (*acquitted*) oleh mahkamah, adakah untuk memanjangkan taringnya lagi, maka kuasa membicarakan kes-kes rasuah juga hendaklah diberi kepada SPRM?

Perkara kedua yang dikatakan dibangkitkan oleh rakyat ialah 'had tugas yang dimiliki SPRM ini punca yang membawa kepada sukarnya untuk membendung rasuah khususnya yang berlaku dalam kalangan jabatan kerajaan dan penjawat awam.'

Soalan-soalan di atas juga terpakai di sini. Selain daripada itu, bagaimana ketidaaan kuasa mendakwa menjadi 'punca yang membawa kepada sukarnya untuk membendung rasuah'? Itu tidak disebut. Adakah kerana 'Setiap siasatan yang telah lengkap akan dibawa ke pejabat Peguam Negara dan jika Peguam Negara 'berpuas hati' maka pendakwaan akan dilakukan'?

Apa yang dimaksudkan dengan 'Setiap siasatan yang telah lengkap' itu semestinya mengikut pandangan

pegawai penyiasat SPRM. Pegawai penyiasat tidak berpengalaman mendakwa. Tugas menyiasat adalah berbeza daripada tugas mendakwa.

Maka, apa yang mungkin difikirkan lengkap oleh penyiasat mungkin difikirkan tidak lengkap oleh pendakwa, malah apa yang difikirkan lengkap oleh kedua-duanya mungkin difikirkan tidak lengkap oleh hakim-hakim mahkamah paling tinggi.

Sebab itulah jika sesuatu kertas siasatan yang telah difikirkan lengkap oleh penyiasat itu dibawa kepada pendakwa untuk dikaji olehnya (mereka) untuk melihat dari kaca mata pendakwa sama ada semua *ingredient* pertuduhan berkenaan dapat dibuktikan atau tidak.

Jika Peguam Negara/Pendakwa Raya berpendapat ada bahagian yang keterangan untuk membuktikan sesuatu *ingredient* itu lemah, Peguam Negara/Pendakwa Raya mungkin akan mengarahkan atau akan memanggil pegawai penyiasat SPRM, berbincang dengannya dan mengarahkannya melakukan siasatan lanjut untuk mendapat keterangan tambahan di bahagian-bahagian berkenaan. Hanya jika ia tidak dapat dibaiki lagi barulah Peguam Negara/Pendakwa Raya membuat keputusannya.

Perlu diingat bahawa SPRM dan Peguam Negara/Pendakwa Raya sentiasa berhubung antara satu sama lain dalam usaha memperbaiki sesuatu kertas siasatan sebelum membuat keputusan menuju atau tidak.

Itu adalah amalan yang dilakukan oleh Peguam Negara/Pendakwa Raya yang dilantik daripada Perkhidmatan Kehakiman dan Perundangan yang saya tahu. Saya tidak tahu amalan pelantikan politik, Tan Sri Tommy Thomas.

Saya akui Peguam Negara/Pendakwa Raya mempunyai budi bicara untuk tidak membuat pertuduhan atas alasan kepentingan awam. Alasan ini lebih mudah disalahgunakan. Tetapi, jika kuasa mendakwa diberi kepada SPRM, ia juga akan mempunyai budi bicara yang sama. Ini menjadikan keadaan lebih buruk kerana, di samping budi bicara itu, Ketua Pesuruhjaya SPRM juga mempunyai kuasa menyiasat.

Tidak ada satu kuasa yang tidak boleh disalahgunakan. Ia terserah kepada orang yang melaksanakannya. Kita hanya boleh mengadakan sistem yang menyusahkan ia dilakukan. Jika ada penyalahgunaan, tidak bererti sistem itu yang patut diubah. Biasanya masalahnya adalah orang bukan sistem.

Maka orang itulah yang patut diganti.

Dalam hal ini tidak ditunjukkan di manakah kelemahan sistem yang sediada dan bagaimana sistem yang dicadangkan itu akan menambahkan kecekapan dan mengurangkan penyalaman kuasa. Maka, tidak ada alasan untuk menggantikannya.

Jika setiap kes yang siasatannya oleh SPRM mestilah disusuli dengan pertuduhan tetapi ia ditolak pula oleh mahkamah maka mengikut hujah penulis itu, mahkamah pulalah yang menjadi punca yang membawa kepada sukarnya untuk membendung rasuah.

Dalam keadaan itu, adakah beliau mahu kuasa membicarakan kes-kes rasuah diberikan juga kepada SPRM? Ingat kembali kisah pengawal revolusi Iran di awal rencana ini.

Pengasingan tugas

Pengasingan tugas menyiasat daripada tugas mendakwa dan tugas membicarakan kes-kes itu bukanlah suatu keanehan yang terdapat dalam sistem perundangan dan kehakiman Malaysia sahaja. Saya tidak pernah temui sebuah negara yang meletakkan kesemua tugas-tugas itu atau dua daripadanya kepada satu jabatan.

Sebenarnya, ada sebabnya mengapa ketiga-tiga tugas itu diasingkan. Ia adalah akibat perkembangan (*development*) yang mengambil masa beratus-ratus tahun. Tujuannya ialah untuk mengelak penyalahgunaan kuasa oleh sesuatu jabatan dengan membahagi-bahagikan tiga kuasa tersebut kepada tiga jabatan berlainan supaya ada *check and balance* antara satu sama lain.

Pembahagian tugas itu juga akan melahirkan pegawai yang mempunyai kepakaran dalam bidang masing-masing. Ini diperlukan di mana bilangan kes, *complexity* dan besarnya kes-kes itu semakin bertambah dari hari ke hari.

Ambil ingatan, pada masa ini, jawatan Peguam Negara/Pendakwa Raya dipegang oleh satu orang. Jawatan-jawatan itu telah mula difikirkan untuk diasingkan atas alasan beban kerja yang terlalu berat dan mengelak pelantikan politik menjadi Pendakwa Raya.

Bayangkan apa yang boleh terjadi jika Ketua Pesuruhjaya SPRM yang mempunyai kuasa menyiasat dan mendakwa adalah seorang lantikan politik. Jabatan polis pun tidak diberikan kepada dua-dua tugas itu.

* Tun Abdul Hamid Mohamad ialah bekas Ketua Hakim Negara